Súd:	Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka:	15Co/135/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu:	6624200550
Dátum vydania rozhodnutia:	27. 08. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Klaudia Kosková
ECLI:	ECLI:SK:KSBB:2025:6624200550.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Klaudie Koskovej, a členov senátu JUDr. Jaroslava Mikulaja a JUDr. Jaroslava Galla, v spore žalobcu: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XXX/XXX, XXX XX A. D., zast. JUDr. Miroslav Chromý, advokát, so sídlom SNP č. 33, 990 01 Veľký Krtíš, proti žalovanému: Slovenská republika – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava – mestská časť Staré Mesto, IČO: 00 151 866, o zaplatenie 6.907,79 EUR s prísl., o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 26C/7/2024-183 zo dňa 4. októbra 2024, takto

r o z h o d o l :

I. Rozsudok okresného súdu p o t v r d z u j e.
II. Žalobca m á voči žalovanému n á r o k na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1. Odvolaním napadnutým rozsudkom okresný súd, ako súd prvej inštancie, o nároku žalobcu na zaplatenie nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 6.907,79 EUR rozhodol tak, že:
„Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 6.907,79 EUR, a to v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku.
Žalobcovi sa proti žalovanému priznáva nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.“
2. V odôvodnení rozhodnutia okresný súd uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal proti žalovanému zaplatenia sumy 6.907,79 EUR z titulu nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku výkonu služby hasiča v rozsahu priemerného týždenného služobného času presahujúceho limit stanovený v článku 6 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „smernica 2003/88/ES“) v spornom období od 01. 01. 2021 do 31. 12. 2023, a to z dôvodu nesprávnej transpozície smernice 2003/88/ES do vnútroštátneho poriadku Slovenskej republiky. Žalobca je od 01.11.2008 príslušníkom Hasičského a záchranného zboru, pričom štátnu službu vykonáva v služobnom pomere podľa zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov. V žalovanom období odpracoval spolu 2 173,91 hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré neboli započítané do fondu pracovného (služobného) času a jeho priemerný týždenný pracovný čas v tomto období predstavoval viac ako 50 hodín týždenne.

3. K námietke žalovaného o nedostatku právomoci súdu uviedol, že spor o náhradu škody z dôvodu porušenia únijného práva patrí do právomoci súdu, pretože v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky neexistuje žiadny iný orgán ako všeobecný súd v civilnom sporovom konaní, ktorý by mal právomoc rozhodnúť o predmete tohto sporu. Poukázal na čl. 1 CSP podľa ktorého spory vyplývajúce z ohrozenia alebo porušenia subjektívnych práv prejednáva a rozhoduje nezávislý a nestranný súd, ak taká právomoc nie je zákonom zverená inému orgánu.

4. V súvislosti so vznesenou námietkou miestnej nepríslušnosti súdu žalovaným, súd poukázal na § 19 písm. b) Civilného sporového poriadku (z. č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP"), ktorý upravuje osobitnú miestnu príslušnosť tak, že popri všeobecnom súde žalovaného, je na konanie miestne príslušný súd, v ktorého obvode nastala skutočnosť, ktorá zakladá právo na náhradu škody. V tomto spore je to miesto výkonu služobnej pohotovosti žalobcu ako hasiča.

5. Žalovaný tiež namietal, že na žalobcu, ako príslušníka hasičského a záchranného zboru, sa Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES nevzťahuje v plnom rozsahu. Súd uviedol, že smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na žalobcu ako hasiča.

6. V zozname preberaných právne záväzných aktov Európskej únie k zákonu č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore je uvedená aj Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04. 11.2002. Podľa bodu 5 úvodných ustanovení smernice všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku. Pojem odpočinok sa musí vyjadriť v jednotkách času, t. j. v dňoch, hodinách, resp. ich častí. Pracovníkom spoločenstva sa musí poskytnúť minimálne denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. Smernica ustanovuje minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času. Vzťahuje sa na minimálne doby denného odpočinku, týždenného odpočinku a ročnej dovolenky, prestávky v práci a na maximálny týždenný pracovný čas a určité aspekty nočnej práce a práce na zmeny a rozvrhnutie práce. Podľa článku 1 ods. 3 sa Smernica vzťahuje na všetky odvetvia činnosti verejné a súkromné podľa článku 2 Smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice. Podľa článku 2 Smernice je pracovný čas akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou. Čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Práca na zmeny je akákoľvek metóda organizácie pracovného času na zmeny, pri ktorej pracovníci jeden druhého striedajú na rovnakých pracoviskách podľa určitého rozvrhnutia vrátane rotujúceho rozvrhnutia, pričom pracovný čas môže byť nepretržitý alebo prerušovaný a pre pracovníkov má dôsledok, že v priebehu určitej doby dní alebo týždňov pracujú v rôznom čase. Podľa článku 6 Smernice členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov týždenný pracovný čas bude obmedzený zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami alebo kolektívnymi zmluvami alebo dohodami medzi sociálnymi partnermi. Priemerný pracovný čas pre každé obdobie 7 dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín. Aplikujúc uvedené znenie smernice možno zhrnúť, že Smernica upravuje minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času, vzťahuje sa na všetky odvetvia činnosti verejné aj súkromné. Smernica v kapitole 5 upravuje odchýlky a výnimky, ktoré môžu členské štáty uplatniť vzhľadom na osobitnú povahu príslušných činnosti, avšak pri zachovaní náležitého zreteľa na všeobecné zásady ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov. Konkrétne podľa kapitoly 5 článku 17 sa členské štáty môžu odchýliť od uplatňovania článkov 3 až 6, 8 a 16, keď vzhľadom na osobitnú povahu príslušných činností sa trvanie pracovného času nemeria, alebo nie je vopred určené, alebo si ho vopred môžu určiť sami pracovníci. Podľa ods. 5 článku 17 Smernice sa možno odchýliť od článku 6 v prípade lekárov v odbornej príprave v súlade s uvedenými ustanoveniami Smernice. Smernica pre členské štáty zároveň určuje prechodné obdobie na zosúladenie vnútroštátnej legislatívy týkajúcej sa organizácie pracovného času. Štátna služba žalobcu nevykazuje žiadne osobitosti, ktoré by v štandardnom režime fungovania v rámci plnenia úloh zboru podľa zákona č. 315/2001 Z. z. mali zakladať výnimku z pôsobnosti Smernice podľa článku 17. Článok 17 Smernice upravuje prípady, v ktorých sa členské štáty môžu odchýliť od uplatňovania článkov 3 až 6, 8 a 16 Smernice, keď vzhľadom na osobitnú povahu príslušných činností sa trvanie pracovného času nemeria alebo nie je pracovný čas vopred určený alebo si ho môžu určiť sami pracovníci, aj to len pri zachovaní náležitého zreteľa na všeobecné zásady ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES sa vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné. Podľa článku 2 Smernice 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci ods. 1 táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činností verejné a súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratívu, služby, vzdelávanie, kultúru, voľný čas, atď.). Podľa ods. 2 sa táto Smernica neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, ako sú napr. ozbrojené sily, polícia alebo pre určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. V tomto prípade sa bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov, pokiaľ je to možné, musí zabezpečiť v zmysle cieľov tejto Smernice. Článok 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS nevylučuje z pôsobnosti smernice služby civilnej ochrany ako takej, ale len určité osobitné činnosti týchto

služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení smernice. Táto výnimka zo široko vymedzeného rozsahu pôsobnosti Smernice 89/391/EHS sa musí vykladať tak, že jej rozsah pôsobnosti sa obmedzuje na prípady nevyhnutnej ochrany záujmov, napr. v prípade neočakávaných udalostí priamo ohrozujúcich život, zdravie, či majetok, pre ktoré je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Aj keď služba žalobcu okrem iných úloh zahŕňa aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, tak za štandardných podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať, vrátane pracovného času príslušníkov zboru v súlade s úlohami, ktoré boli na zbor prenesené. Výkon služby žalobcu sa nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem spoločenstva v oblasti zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov pri práci. Na základe uvedeného je potrebné prijať záver, že v danom prípade služobná činnosť žalobcu patrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

7. Podľa článku 7 ods. 2, 5 čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky a článku 3 Civilného sporového poriadku je súd viazaný medzinárodno-právnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom. Je viazaný judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Komunitárne právo je bez ďalšieho nadriadené právu členských štátov a nesmie byť medzi nimi rozpor. Prípadný rozpor medzi komunitárnym a vnútroštátnym právom by mal byť riešený v prospech komunitárneho práva. Pri výkone súdnej moci je potrebné prihliadať na interpretáciu prameňov práva Európskej únie tak, ako je vykladaná Súdnym dvorom. Vzťah únioového a vnútroštátneho práva sa riadi zásadou prednosti a priameho účinku a tiež povinnosťou vnútroštátnych orgánov aplikovať normy komunitárneho práva z úradnej povinnosti. Predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu podľa judikatúry Európskeho Súdneho dvora vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu, ak ide o prípady porušenia práva Únie členským štátom pre absentujúcu alebo nesprávnu transpozíciu smerníc. Smernice sú osobitosťou práva Európskej Únie, pretože sú záväzné pre členské štáty vzhľadom na dosiahnutý výsledok, pričom forma a metóda dosiahnutia výsledku sa ponecháva na členské štáty. Smernica je záväzná pre členské štáty, ktorým je určená, pokiaľ ide o cieľ, ktorý sa má dosiahnuť. Štátnym orgánom je ponechaná voľba formy a prostriedkov dosiahnutia účelu smernice, tzn., že vnútroštátny zákonodarca musí prijať transponujúci právny akt, ktorým sa vnútroštátne právne predpisy prispôsobia cieľom ustanoveným v smernici. Členský štát Európskej únie musí implementovať smernicu včas, t. j. v lehote určenej priamo v smernici, prípadne do 20 dní odo dňa jej zverejnenia v úradnom Vestníku a zároveň ju musí implementovať správne. Smernice nemajú priamy účinok, avšak Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že určité opatrenia stanovené smernicou môžu mať vo výnimočných prípadoch priamy účinok na členský štát aj vtedy, ak tento ešte neprijal transponujúci právny akt. Ustanovenia smernice sú imperatívne ak sú dostatočne jasné a presné a ustanoveniami smernice sa priznávajú práva jednotlivcom. Doktrína priamej účinnosti smerníc je výsledkom rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie. Súdny dvor rovnako judikoval, že znením smerníc nie sú viazané len vnútroštátne súdy, ale aj ostatné orgány verejnej moci, ako aj iné verejné orgány. Súdny dvor Európskej únie judikoval, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES má priamy účinok (rozsudok C-429/09 vo veci Günter Fuß), pretože priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie je zásada zodpovednosti štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušením práva únie súčasťou systému zmlúv, na ktorých je únia založená. Táto povinnosť platí v prípade každého porušenia práva únie členským štátom, a to bez ohľadu na verejný orgán, ktorý sa tohto porušenia dopustil a bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade povinnosť túto škodu nahradiť. Žalovaný v konaní namietal tvrdenie žalobcu, že dotknutá smernica nebola do právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaná správne, tvrdil, že paragrafové znenie zákona č. 315/2001 Z. z. neodporuje dotknutej smernici. Z citovaných paragrafových znení zákona č. 315/2001 Z. z. nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť služobného času. Čas služobnej pohotovosti, pokiaľ nedochádza k služobným výjazdom, sa do služobného času nezapočítava a práve v tom spočíva rozpor s právom Európskej únie. Žalovaný argumentoval, že nemožno výkon neaktívnej služobnej pohotovosti započítať do pracovného služobného času. Služobnú pohotovosť zákon explicitne nezaraďuje do výkonu štátnej služby, práve naopak, z § 86 zákona č. 315/2001 Z. z. pri nerovnomernom rozvrhnutí služobného času vyplýva, že zákon rozlišuje medzi dĺžkou vykonávania štátnej služby a na ňu nadväzujúcou služobnou pohotovosťou v mieste vykonávania štátnej služby. Rozlíšenie je zreteľné aj z ohodnotenia výkonu štátnej služby a výkonu služobnej pohotovosti v § 103 zákona, keď za výkon služobnej pohotovosti patrí mimo služobného príjmu osobitný mzdový nárok vo forme peňažnej náhrady za služobnú pohotovosť v štátnej službe, ktorá sa určuje ako percento z časti služobného príjmu. Rozlíšenie vyplýva z § 122

ods. 3 zákona, pretože ak počas trvania služobnej pohotovosti dôjde k vykonaniu výjazdu, až takéto vykonávanie je štátnou službou. Podľa citovanej Smernice 2003/88/ES je pracovný čas aj čas pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, počas ktorej je pracovník fyzicky prítomný na pracovisku. 48-hodinová hranica pre priemerný týždenný pracovný čas určená smernicou zahŕňa nadčasy, aj pracovnú pohotovosť. Zákon č. 315/2001 Z. z. umožňuje zamestnávateľovi nezapočítať neaktívnu časť služobnej pohotovosti do služobného času a rozvrhnúť žalobcovi služobný pracovný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v článku 6 písm. b) Smernice. Z uvedeného preto možno vyvodiť záver, že práva žalobcu sú vzhľadom na znenie článku 2, článku 6 písm. b) Smernice porušované, a to dostatočne závažne, pretože ide o práva s osobitným významom, ktoré zakladajú minimálnu požiadavku na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

8. Argumentácia žalovaného v tom smere, že počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti nemusí byť žalobca bdelý a aktívny a že má k dispozícii miesto na oddych (odpočinok), a teda že žalobca v prípade, ak nie je nariadený služobný zásah, môže odpočívať, alebo sa venovať inej činnosti je v tejto súvislosti bez právneho významu - podľa judikatúry Súdneho dvora sa za súčasť pracovného času považuje všetok čas, ktorý žalobca trávi v mieste výkonu práce a je k dispozícii svojmu zamestnávateľovi - v danom prípade žalobca počas pohotovosti musí byť v budove hasičskej stanice a túto nemôže opustiť a musí byť ustrojený a pripravený do 1 minúty od ohlásenia vykonať výjazd. Týmto zamestnanec plní pokyny zamestnávateľa. Skutočnosť, že zamestnávateľom počas tejto doby nie sú určené žiadne iné činnosti nemôže byť na ťarchu zamestnanca. Žalovaný v rámci obrany poukázal na to, že vnútroštátna právna úprav zabezpečuje, aby nedochádzalo k prekročeniu maximálneho týždenného pracovného času zákonným obmedzením dĺžky služobného času, ako aj nadčasov. Problémom však zostáva, že pokiaľ služobná pohotovosť nie je započítaná ako služobný čas, evidenčne zrejme nedochádza k prekročeniu maximálneho týždenného pracovného času. Žalovaný uviedol výpočet priemerného týždenného pracovného času pri zohľadnení referenčného obdobia 6 mesiacov a počtu hodín služieb, dovolenky, dodatkovej dovolenky, voľna za prácu vo sviatok za obdobie 3 rokov na konkrétnom prípade žalobcu, kedy započítaval aj služobnú pohotovosť. Súd takýto prepočet však považuje za nekorektný, pretože podľa zákona o HaZZ sa obdobie 6 mesiacov vzťahuje na nerovnomerné rozvrhovanie služobného času a tak ako bolo vyššie uvedené, do služobného času, a to ani pri plánovaní služieb, sa služobná pohotovosť nezapočítava na účely neprekračovania maximálneho týždenného pracovného času. Kontrolný výpočet vykonal žalovaný len pre účely tohto súdneho konania. Z vykonaného dokazovania nevyplýva, že by existovala nejaká vnútorná úprava na stanovenie plánu služieb, na stanovenie referenčných období tak, aby aj pri zohľadnení služobnej pohotovosti nedochádzalo k prekračovaniu maximálneho týždenného pracovného času tak, ako to uviedol žalobca v žalobe. Nie je zrejmé, na základe čoho potom žalovaný v tomto konaní vychádzal z referenčných období od 1.1 do 30.06. kalendárneho roka a od 01.07. do 31.12 kalendárneho roka, keď podľa všeobecnej zásady Smernice čl.6 písm. b/ sa priemerný pracovný čas určuje „pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov“, t.j. mal by byť určený pre každé obdobie 6 mesiacov vrátane nadčasov. Žalobca uviedol výpočet pri zohľadnení skutočného počtu hodín služobnej pohotovosti, kedy evidentne opakovane dochádza k prekročeniu maximálneho priemerného týždenného pracovného času. V súvislosti s týmito závermi sa žiada dodať, že proti žalovanému sú dlhšiu dobu vedené obdobné spory, v rámci ktorých žalovaný používa obdobnú obranu a žalovaný nepredložil žiadne právoplatné rozhodnutie, v ktorom by bolo súdmi SR konštatované správne prevzatie Smernice do právneho poriadku SR v dotknutom zákone o HaZZ.

9. Súd vo veci skúmal, či je daný základ nároku žalobcu na náhradu škody v dôsledku porušenia jeho práv plynúcich z článku 2 a 6, písm. b) Smernice. Súdny dvor judikoval vo viacerých prípadoch, že poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky: 1./ cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné; 2./ existencia škody a 3./ priama príčinná súvislosť medzi porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom. Posúdenie, či tieto podmienky boli naplnené je na rozhodnutí toho ktorého vnútroštátneho súdu, pričom okresný súd konštatoval splnenie týchto podmienok.

10. Na základe dokladov predložených žalobcom vyplynulo, že pri určovaní ev. nariadení pracovnej pohotovosti spolu s určeným služobným časom došlo k prekračovaniu maximálneho limitu 48-hodín priemerného pracovného týždňa u žalobcu v rozhodnom období (január 2021 - december 2023). Súd vzhľadom na uvedené konštatoval, že žalobcovi v príčinnej súvislosti nerešpektovania čl. 2 a 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES vznikla nemajetková ujma, nakoľko došlo (dlhodobo) k porušovaniu jeho

základných osobnostných práv - práva na ochranu zdravia, práva na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, práva na najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času, práva na primeraný odpočinok po práci, ako aj práva na vedenie súkromného rodinného života. V zmysle § 13 Občianskeho zákonníka môže poškodená osoba požadovať popri morálnej satisfakcii aj peňažnú satisfakciu a to tam, kde by sa satisfakcia morálna nejavila ako postačujúca. V prejednávanej veci, ktorá vychádza z tej skutočnosti, že SR neprijala takú vnútroštátnu úpravu pri služobnom pomere hasičov, aby boli transformované dotknuté ustanovenia smernice do vnútroštátneho poriadku, je potrebné dospieť k záveru, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu, ako aj žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je na mieste, vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát) a vzhľadom na dĺžku trvania neoprávnených zásahov zo strany žalovaného do práv žalobcu. Rovnako tak neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie. Tieto prostriedky nápravy za uvedených okolností strácajú svoju účinnosť a funkčnosť a v takom prípade súdna prax nevylučuje možnosť bez ďalšieho uplatniť finančné zadosťučinenie. Samotné ustanovenie § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka uvádza pritom možnosti domáhať sa peňažného zadosťučinenia len príkladmo a podmienky pre vznik tohto práva sú splnené vo všetkých prípadoch neoprávnených zásahov obdobnej závažnosti, kedy bude len morálne zadosťučinenie nepostačujúce. Pokiaľ sú splnené všetky 3 podmienky, štát musí s výhradou nároku náhrady škody, ktorá má základ priamo v práve v Únie, napraviť následky spôsobenej škody podľa vnútroštátneho práva, upravujúceho zodpovednosť za spôsobenú škodu, pričom podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách nemôžu byť menej výhodné ako podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov nápravy (zásada ekvivalencie) a nemôžu byť upravené tak, aby viedli k praktickej nemožnosti, alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady (zásada efektivity). V danej veci je tiež podstatnou tá skutočnosť, že právo žalobcu na primeraný odpočinok po vykonanej práci je permanentne - niekoľko rokov porušované, pričom povaha výkonu práce žalobcu je veľmi psychicky ako aj fyzicky náročná, neraz si vyžaduje aj nasadenie vlastného života a preto je nesmierne dôležité, aby žalobca mal možnosť si po vykonanej práci si aj primerane odpočinúť, venovať sa svojim záľubám, rodine a iným aktivitám. V dôsledku aktuálnej právnej úpravy, pokiaľ čas služobnej pohotovosti nie súčasťou služobného času, sa na strane žalobcu počas celého trvania služobného pomeru skracuje čas odpočinku. Tým mal súd preukázanú existenciu škody na strane žalobcu, ktorá je nepochybne v priamej príčinnej súvislosti s porušením komunitárneho práva. Na základe skutočností vyššie uvedených dospel súd k záveru, že základ nároku žalobcu je tak daný. V dôsledku nerešpektovania čl. 2 ods. 1 a 2 a čl. 6 písm. b/ Smernice 2003/88/ES pri rozvrhovaní pracovného času prišiel žalobca o veľký počet hodín voľného času, ktoré by inak venoval rozvíjaniu osobných, rodinných a priateľských vzťahov, ako aj fyzickej a psychickej relaxácii, čím došlo k zásahu do jeho osobnostných práv (práva na ochranu zdravia, práva na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, práva na najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času, práva na primeraný odpočinok po práci a práva na vedenie súkromného rodinného života), za čo mu nepochybne patrí nárok na primerané odškodnenie. Samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením a práve peňažná náhrada sa javí ako spôsobilá forma odškodnenia takejto vzniknutej ujmy. Peňažná náhrada je v tomto prípade jednoznačne spôsobilá forma odškodnenia vzniknutej ujmy. Poskytnutá náhrada škody musí byť adekvátna spôsobenej škode.

11. Žalobca zdôraznil, že podanou žalobou sa domáha náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy vyčíslenej podľa počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil a ktoré mu neboli započítané do služobného času. Nežaluje teda nemajetkovú ujmu vyčíslenú za presný počet odpracovaných hodín nad 48 hodín týždenne. Za primeranú náhradu považuje finančné odškodnenie rovnajúce sa odmene, ktorú mu priznáva zákon o HaZZ ako pri nariadenej služobnej pohotovosti. Súd stanovený postup žalobcu pri výpočte náhrady škody považoval za primeraný charakteru a spôsobu akým k zásahu došlo, ako aj k následkom na jeho živote a to vo väzbe na porovnateľné kritérium ceny práce, z ktorého vychádzal žalobca.

12. Žalovaný v priebehu konania namietal výšku uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú považoval za neprimeranú. Pri posudzovaní nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy je súd viazaný len v tom smere, že má posúdiť primeranosť uplatňovanej výšky náhrady ujme, ktorú v dôsledku nesprávnej implementácii normy európskej únie žalobca utrpel. Spôsob určenia, resp. posudzovania výšky je na úvahe súdu.

13. Žalobca zdôraznil, že podanou žalobou sa domáha náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy vyčíslenej podľa počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil a ktoré mu neboli započítané

do služobného času. Nežaluje teda nemajetkovú ujmu vyčíslenú za presný počet odpracovaných hodín nad 48 hod týždenne. Za primeranú náhradu považoval finančné odškodnenie rovnajúce sa odmene, ktorú mu priznáva zákon č. 315/2001 Z. z. ako pri nariadenej služobnej pohotovosti (t. j. mimo určenej služobnej pohotovosti). Súd stanovený postup žalobcu pri výpočte náhrady škody považoval za primeraný charakteru a spôsobu, akým k zásahu došlo, ako aj k následkom v živote žalobcu a to vo vzťahu k porovnateľnému kritériu ceny práce, z ktorého vychádzal žalobca. Žalobca vykonal prepočet hodín služobnej pohotovosti, ktoré mu neboli zarátané do fondu pracovného času v žalovanom období, pričom vychádzal z výplatných pások svojho zamestnávateľa, konkrétne v rozsahu 2 173,91 hodín (od 01.01.2021 do 31.12.2023). K námietke žalovaného o nezohľadnení doby PN a doby dovolenky súd je sú toho názoru, že pri výpočte maximálneho týždenného pracovného času sa uvedené nezahŕňa (čl. 16 Smernice). Takto stanovené hodiny, navrhol žalobca odškodniť odmenou, ktorá sa inak priznáva za výkon nariadenej pohotovosti podľa § 122 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z. Keďže za uvedený čas mu bola priznaná odmena nižšia, ako pri určenej služobnej pohotovosti podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., vyčíslil rozdiel takejto odmeny, ktorý si uplatnil v celkovej výške 6.907,79 Eur. Vychádzajúc tak z určenia výšky nemajetkovej ujmy ako rozdielu náhrady uvedenej v § 122 ods. 1 (15 % alebo 30 % peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku) a peňažnej náhrady uvedenej v § 122 ods. 2 (vo výške 50 % z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku) je v prípade odpracovanej služobnej pohotovosti počas pracovných dní možné určiť výšku nemajetkovej ujmy ako súčin počtu odpracovaných hodín služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku a sumy zodpovedajúcej 35 % peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku (50 % - 15 %) a v prípade odpracovanej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku v čase pracovného pokoja ako súčin odpracovaných hodín v čase pracovného pokoja a sumy zodpovedajúcej 20 % peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej sadzby za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku (50 % - 30 %).

14. K žalovanému namietanému spôsobu výpočtu náhrady nemajetkovej ujmy súd ďalej uviedol, že jednak v tomto prípade nebolo preukázané, že by v rozhodnom období nedošlo k prekročeniu maximálneho 48-hodinového priemerného týždenného pracovného času a jednak peňažná satisfakcia za neoprávnený zásah do osobnosti sa určuje odhadom, je závislá od úvahy súdu, nemožno ju vyjadriť presným matematickým výpočtom vzhľadom na špecifickosť neoprávneného zásahu do nemajetkovej sféry - osobnosti jednotlivca. Výpočet uvádzaný žalobcom, je preto potrebné posudzovať z pohľadu, či suma, ku ktorej žalobca na základe tohto výpočtu dospel, je primeranou peňažnou satisfakciou za neoprávnený zásah do osobnosti jednotlivca. Skutočnosť, že žalobca založil výšku peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy na danom spôsobe výpočtu, ktorý si sám stanovil neznamená, že skutočnosti uplatnil mzdový nárok, pretože o uplatnenie mzdového nároku by išlo v prípade, ak by ho odvodzoval z konkrétnych ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z., alebo z ustanovení smernice, či iných právnych aktov Únie, podľa ktorých by na takýto mzdový nárok mal právo a práve v takomto prípade by žalovaný musel byť jeho zamestnávateľ a nie štát.

15. K námietke premlčania vznesenej žalovaným okresný súd uviedol, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právo majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Začiatok plynutia premlčacej doby pri náhrade za nemateriálnu ujmu je viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. K ujme na právach žalobcu dochádzalo každým kalendárnym mesiacom za žalované obdobie (január 2021 až december 2023) tým, že nebol dodržaný limit pracovného času podľa čl. 6 písm. b) Smernice. O rozsahu prekročenia služobného času za mesiac január 2021 sa žalobca dozvedel po dovŕšení daného mesiaca, t. j. dňom 01.02.2021, pričom trojročná premlčacia doba by mu uplynula dňa 01.02.2024, pričom žaloba na súd bola podaná dňa 30.01.2024, teda pred uplynutím premlčacej doby, preto nárok žalobcu uplatnený v konaní premlčaný nie je.

16. Na základe vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu súd dospel k záveru, že nárok žalobcu na náhradu škody titulom porušenia komunitárneho práva nesprávnym prevzatím Smernice do slovenského právneho poriadku, konkrétne do zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore, je daný v celom rozsahu čo do dôvodu a výšky. Pretože žalobca uplatnený nárok

v konaní riadne preukázal, súd žalobe vyhovel v celom rozsahu. O trovách konania vzhľadom na úspech žalobcu rozhodol poukazom na ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1,2 CSP.

17. Proti rozsudku okresného podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný. Odvolaním napadol rozhodnutie v celom rozsahu, teda výrok I. o veci samej, ktorým bola žalobe vyhovené, ako aj výrok II. o náhrade trov konania. Uplatnil pritom odvolacie dôvody v zmysle § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP.

18. Žalovaný namietal, že aj konštatovanie nesprávnej, resp. neúplnej transpozície smernice 2003//88/ ES nie je spôsobilou skutočnosťou pre zásah do čl. 6 písm. b) danej smernice. Skutočnosť, že by žalovaný nesprávne transponoval smernicu 2003/88/ES do právneho poriadku nezakladá automaticky porušenie čl. 6 písm. b) smernice. Nakoľko súd konštatoval, že došlo k nesprávnej, resp. neúplnej transpozícii smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky, bolo jeho povinnosťou aplikovať smernicu priamo, teda musel skúmať samotné porušenie čl. 6 písm. b), od ktorého si žalobca odvodzuje nárok na náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy.

19. Nesúhlasil s argumentáciou, že by bol čl. 6 písm. b) smernice vo vzťahu k žalobcovi porušený z dôvodu nesprávnej transpozície smernice, nakoľko predmetná argumentácia je v absolútnom rozpore s logikou právnych noriem. Povinnosťou žalobcu bolo preukázať samotné porušenie daného článku vo vzťahu k jeho plánu služieb, aby mohol byť v konaní úspešný.

20. V súvislosti s výpočtom priemerného týždenného pracovného času žalobcu poukázal na všeobecné podmienky vyplývajúce z judikatúry súdneho dvora, ktoré musia byť kumulatívne splnené na úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva únie. Nestotožnil sa s výpočtami súdu ani žalobcu. Súd bezdôvodne prihliadol na prepočty žalobcu. Namietal, že súd sa nesprávne vysporiadal s otázkou fondu pracovného času, ktorý znamená nielen pracovný čas podľa čl. 2 ods. 1 danej smernice, ale tiež aj čas odpočinku podľa čl. 2 ods. 2 danej smernice.

21. Poukázal na to, že s prihliadnutím na konštatovanie súdu prvej inštancie o nesprávnej transpozícii smernice 2003/88/ES, a teda na jej priamy účinok v tomto konaní, žalovaný predložil prepočet služobného času žalobcu, ktorý jasne preukázal, že k zásahu do práva žalobcu nedošlo vo všetkých referenčných obdobiach. Poukázal na dĺžku referenčného obdobia 6 mesiacov. Nestotožnil sa s výpočtom použitým žalobcom na účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času, a teda záver okresného súdu považuje za nesprávny. Spôsob výpočtu nemajetkovej ujmy, aký použil okresný súd, je nezákonný, nakoľko odporuje ústavnoprávnemu princípu právneho štátu, pod ktorý možno jednoznačne subsumovať aj potrebu uchovávania jedinečnosti právnych inštitútov bez toho, aby tieto fakticky sa zlievali dokopy. Žalovaný má ta to, že inštitút náhrady škody skutočnej a inštitút náhrady nemajetkovej ujmy sú dva samostatné inštitúty. Okresný súd v napadnutom rozsudku konštatoval, že si žalobca neuplatňuje mzdové nároky. To znamená, že si neuplatňuje vecnú škodu. Avšak ďalšie konštatovanie súdu je rozporuplné, nakoľko okresný súd stanovil, že žalobca jasne deklaroval, že právnym základom jeho nároku je § 13 OZ. Žalovaný predpokladá, že žalobca maskuje svoje mzdové nároky za nemajetkovú ujmu, keďže túto si počíta úplne rovnako, ako by počítal prípadnú vecnú škodu, ak by si ju uplatnil v konaní. Pre rozhodnutie o náhrade nemajetkovej ujmy doposiaľ nebolo vykonané dokazovanie, na základe ktorého by bolo možné posúdiť, aká výška náhrady nemajetkovej ujmy je primeraná. Okresný súd vychádzal iba zo všeobecných tvrdení žalobcu, že bol ukrátený o čas odpočinku, ktorý mohol tráviť s rodinou a budovaním iných vzťahov. Avšak žalobca žiadne zásahy do svojej vnútornej sféry nepreukázal, pričom všetky jeho tvrdenia, či už z písomných podaní, tak aj na pojednávaní, zostali v rovine nedokázaných. V rámci argumentov žalovaný poukázal na iné rozhodnutia súdov, ktoré rozhodnutia považuje za bežnú prax súdov a namietal, že žiadny iný súd, okrem Krajského súdu v Banskej Bystrici, sa nestotožňuje so spôsobom výpočtu nemajetkovej ujmy formou matematickej rovnice. Poukázal na početnú súdnu prax, ktorá ustálila nemajetkovú ujmu voľnou úvahou súdu a nepočíta ju vo forme akéhosi doplatku potenciálnej vecnej škody vzniknutej z rozdielu medzi odmenou za služobnú pohotovosť a výkon štátnej služby. Z uvedených dôvodov žalovaný navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietne a žalovanému prizná nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

22. Žalobca vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalovaného uviedol, že rozsudok okresného súdu navrhuje potvrdiť v celom rozsahu. Okresný súd správne zohľadnil právnu aj skutkovú stránku veci, prečo postupoval v súlade s príslušnými právnymi predpismi, vrátane zásad spravodlivého procesu

a rešpektovania práv účastníkov konania. Odvolanie považuje za nedôvodné. Námietku ohľadom excesu v rozhodovaní a porušeniu zásady ne ultra petitum, považuje za účelovú, ktorú žalovaný neopiera o žiadne relevantné právne či faktické základy. Súd konal v medziach svojich právomocí a pri rozhodovaní bral do úvahy jedinečné okolnosti prípadu, ako aj osobitosti postavenia žalobcu, ktorý je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru. Argument žalovaného ohľadom nesprávnosti výpočtu náhrady škody považuje za neopodstatnený. Rozhodnutie okresného súdu nie je výsledkom čisto matematického výpočtu, ale dôkladného zhodnotenia všetkých relevantných faktorov. Argumentácia žalovaného týkajúca sa existencie inej súdnej praxe nie je dostatočná na to, aby preukázala nesprávnosť rozhodnutia okresného súdu. Rozhodnutie je riadne odôvodnené, objektívne a zákonné.

23. Žalovaný vo svojom vyjadrení k vyjadreniu žalobcu uviedol, že žalobca neuviedol žiadne relevantné skutočnosti odôvodňujúce zmenu argumentácie žalovaného vo svojom vyjadrení. Opätovne poukázal na to, že k zásahu do práva žalobcu nedošlo vo všetkých referenčných obdobiach. Vo vzťahu k výpočtu nemajetkovej ujmy uviedol, že súdy po celej Slovenskej republike považujú tento spôsob výpočtu nemajetkovej ujmy za nesprávny, nakoľko fakticky zlieva dva inštitúty do jedného a ignoruje, či už rozhodnutie Najvyššieho súru Slovenskej republiky ohľadom výpočtu nemajetkovej ujmy alebo aj rozhodnutie Súdneho dvora EÚ, ktorý jasne stanovil, že rozdielna odmena za služobnú pohotovosť nie je protiprávna, a teda vecná škoda v obdobných prípadoch neexistuje. Z uvedeného dôvodu žalovaný poukázal na početnú súdnu prax, ktorá ustaľuje nemajetkovú ujmu voľnou úvahou súdu a nepočíta ju vo forme akéhosi doplatku potenciálne vecnej škody vzniknutej z rozdielu medzi odmenou za služobnú pohotovosť a výkon štátnej služby. Zotrval na svojom odvolacom návrhu s tým, že navrhol zmeniť rozhodnutie okresného súdu tak, že súd žalobu žalobcu zamietne.

24. Krajský súd, ako súd odvolací, preskúmal vec podľa § 379, 380 ods. 1, 2 CSP a bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 (a contrario) CSP rozsudok okresného súdu podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil.

25. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2 ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

26. Predmetom konania v predmetnej veci je žaloba smerujúca k priznaniu náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú si žalobca - príslušník Hasičského a záchranného zboru – uplatnil z dôvodu nesprávnej alebo neúplnej transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky. Žalobca tvrdil, že v dôsledku dlhodobého výkonu štátnej služby v režime 24-hodinových zmien, ktoré zahŕňali kombináciu priameho výkonu služby a služobnej pohotovosti na pracovisku, dochádzalo k prekročeniu maximálneho priemerného týždenného pracovného času stanoveného článkom 6 písm. b) uvedenej smernice, čo malo priamy negatívny dopad na kvalitu jeho súkromného a rodinného života, pričom vzniknutú ujmu kvalifikoval ako ujmu nemajetkovú.

27. Medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že žalobca v rozhodnom období vykonával službu v 24-hodinových zmenách, ktoré obsahovali kombináciu výkonu služby a služobnej pohotovosti na pracovisku, a že v prípade, ak by sa aj pohotovosť na pracovisku kvalifikovala ako pracovný čas, mohlo dôjsť v niektorých prípadoch k prekročeniu zákonného limitu 48 hodín týždenne. Bolo taktiež nesporné, že žalobca podliehal špecifickému režimu výkonu štátnej služby podľa zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore.

28. V rámci predmetného konania ostávali medzi stranami sporné najmä nasledovné právne otázky: či bola skutkovo a právne preukázaná existencia nemajetkovej ujmy v príčinnej súvislosti s prekročením pracovného času, či súd prvej inštancie pri priznaní náhrady neprekročil medze žalobného návrhu (zásada ne ultra petitum), či bol výpočet náhrady vykonaný v súlade s ustálenou judikatúrou a zákonným rámcom, či bola správne aplikovaná relevantná európska i vnútroštátna právna úprava.

29. Súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie na skutkovom zistení, že žalobca ako príslušník Hasičského a záchranného zboru v období rokov 2021 až 2023 opakovane a v rozsahu

stoviek hodín vykonával tzv. určenú služobnú pohotovosť priamo na pracovisku. V dôsledku toho jeho týždenný pracovný čas pravidelne presahoval hranicu 48 hodín, pričom zamestnávateľ (resp. zbor) túto službu do pracovného času nezapočítaval a za ňu poskytoval len zníženú finančnú náhradu podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. (15 % a 30 % z tarifného platu). Žalobca sa domáhal náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu porušenia práva na obmedzenie pracovného času, ktoré je garantované článkom 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES.

30. Odvolací súd tiež poukazuje na ustálenú judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, ktorá jednoznačne stanovuje, že čas, počas ktorého sa pracovník nachádza na pracovisku a je zamestnávateľovi plne k dispozícii, sa má kvalifikovať ako „pracovný čas“ v zmysle článku 2 bodu 1 Smernice 2003/88/ES, a to bez ohľadu na mieru aktívne vykonávanej činnosti. Z týchto judikatúrnych záverov zároveň vyplýva, že členské štáty nesmú obísť ochranné limity smernice formálnou klasifikáciou časti služby ako pohotovosti, ak fakticky ide o čas plnej dispozície na pracovisku.

31. Odvolací súd zdôrazňuje, že slovenská právna úprava, ktorá nezapočítava určitú formu služobnej pohotovosti do pracovného času, je v rozpore s právom EÚ, a že tým došlo k porušeniu práv žalobcu, za ktoré štát zodpovedá podľa doktríny objektívnej zodpovednosti štátu za porušenie práva EÚ (doctrine of state liability), ako bola formulovaná v rozsudku vo veci C-6/90 Francovich.

32. Vo vzťahu k právnemu posúdeniu veci, odvolací súd poukazuje na to, že súd prvej inštancie pri posudzovaní smernice 2003/88/ES správne pri rozhodovaní vychádzal z príslušnej judikatúry Súdneho dvora, pretože súd je povinný plne uplatňovať výklad práva únie, ktorý Súdny dvor podal (viď rozsudok C-261/2021 zo dňa 07. 07. 2022). Žalovaný sa bráni v rovine všeobecnej polemiky so závermi súdu prvej inštancie, bez dopadu na záväznosť rozhodnutí Súdneho dvora, od ktorých niet dôvodu sa odchýliť, vzhľadom na obdobné skutkové okolnosti prípadu. Súdny dvor rozhodol, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má priamy účinok, teda priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor rozhodol, že smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne, pričom nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom, alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním im zvereným, a to aj v prípade, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojim charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov určitým rizikám; na účely smernice 2003/88/ES pojem pracovníka nemôže byť vykladaný rôzne podľa právnych predpisov toho ktorého štátu, ktorý je členským štátom Európskej únie, ale má autonómny význam vlastný právu únie, keď za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať žiaden dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva únie. Znamená to teda, že skutočnosť, či niekto je podľa vnútroštátneho práva dobrovoľným hasičom alebo profesionálnym hasičom, nie je vo vzťahu k posudzovaniu charakteristiky pracovníka relevantná, a na takéhoto pracovníka sa vzťahujú ustanovenia smernice 2003/88/ES (rozsudky C-397/01 až C-403/01, C-429/09, C-518/15). Členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice tak, aby uplatnenie z neho plynúceho nároku viazali na nejakú podmienku, alebo určitým spôsobom obmedzovali (C-397/01 bod 99., C-429/09 body 35. a 52.). Súdny dvor judikoval, a to opakovane, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času (C-397/01 bod 95.) a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva (rozsudok C-437/08 bod 27.). Súdny dvor osobitne v prípade hasičov potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas ustanovený smernicou 2003/88/ES (rozsudok C-429/09, C-52/04). Z dôvodu, že žalobca počas výkonu služobnej pohotovosti musí byť k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, t. j. v mieste výkonu práce, celý čas služobnej pohotovosti je potom potrebné započítať do pracovného času žalobcu, pričom skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je žalobcovi vyplácaná náhrada v zmysle § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. nemá vplyv na porušenie článku 6 písm. b/ smernice č. 2003/88/ES. Odvolací súd poukazuje na to, že aj z aktuálnej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že v prípade, ak povaha a rozsah povinností a režim zodpovednosti, ktorý sa vzťahuje na pracovníka vyžadujú jeho fyzickú prítomnosť na mieste výkonu práce, resp. povinnosť byť pre svojho zamestnávateľa k dispozícii a obmedzenia uložené tomuto pracovníkovi počas pohotovosti sú

takej povahy, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať v tejto dobe s časom, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje a venovať tento čas svojim vlastným záujmom predstavuje táto doba služobnej pohotovosti pracovný čas pracovníka (rozsudky vo veci C-214/20, C-580/19, C-344/19).

33. Vo vzťahu k nároku na náhradu škody, odvolací súd uvádza, že hoci v článku 17 smernice č. 2003/88/ES bola daná možnosť členským štátom odchýliť sa za určitých podmienok od jednotlivých ustanovení smernice podľa článku 17 ods. 3 písm. b/ smernice, v ktorej je uvedené, že v súlade odstavcom 2 tohto článku sa môžu vykonať odchýlky len od článkov 3,4,5,8 a 16, avšak odchýlku od článku 2 alebo 6 smernica nepripúšťa. Zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v prílohe č. 4, bod 6 preberá smernicu Rady 2003/88/ES, a preto okresný súd dospel k správnemu záveru, že v danom prípade služobná činnosť žalobcu patrí do pôsobnosti smernice 2003/88/ES.

34. K námietke porušenia zásady ne ultra petitum odvolací súd uvádza, že žalovaný tvrdil, že súd prvej inštancie rozhodoval nad rámec návrhu, čím mal porušiť zásadu vyjadrenú v § 216 CSP. Táto výhrada je nedôvodná. Z obsahu žaloby je zrejmé, že žalobca uplatnil konkrétny nárok s jeho skutkovým aj právnym zdôvodnením, vrátane výšky požadovanej sumy. Súd nerozhodol nad rozsah návrhu, ale prísne rešpektoval jeho mantinely.

35. K námietke absencie preukázania zásahu do práv žalobcu odvolací súd konštatuje, že žalovaný poukazoval na to, že súd údajne neskúmal, či došlo k zásahu do práv žalobcu. Z obsahu rozhodnutia však vyplýva, že súd sa touto otázkou zaoberal v dostatočnej miere. Na základe vyjadrení žalobcu, výsluchu účastníka konania, rozpisov služieb, ako aj ďalších listinných dôkazov, súd dospel k záveru o zásahu do osobnej sféry žalobcu, ktorý považoval za kvalifikovanú ujmu hodnú právnej ochrany.

36. Žalobca uplatnil nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) z dôvodu, že u žalobcu došlo v príčinnej súvislosti s porušením práva únie zo strany žalovaného k vzniku škody (nemajetkovej ujmy) v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy SR) z dôvodu, že účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia Smernice č. 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania, alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie a súčasne zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy SR), pretože reálne musel odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle Smernice č. 2003/88/ES a musel tráviť čas v práci, prichádzal o čas, ktorý by mohol venovať rodine, záľubám, resp. iných aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením.

37. Odvolací súd opakovane upriamuje pozornosť na rozsudok Súdneho dvora C-429/09 zo dňa 25. 11. 2010 vo veci Günter Fuß, podľa ktorého už len samotná strata času odpočinku je sama o sebe dostatočným dôvodom na domáhanie sa na priznanie nároku na náhradu škody porušením čl. 6 písm. b) Smernice. Námietky žalovaného v tomto smere nie sú dôvodné.

38. Žalovaný tvrdí, že nebolo preukázané, že žalobcovi vznikla nemajetková ujma, a že súd založil výšku priznanej sumy na čisto matematickom výpočte. Tento výklad je podľa odvolacieho súdu nesprávny a zužujúci. Výpočet predložený žalobcom súd rozumne použil ako podklad pre kvalifikovaný odhad rozsahu a intenzity ujmy. Išlo o orientačné vymedzenie dôsledkov opakovaného porušovania limitov pracovného času, nie o nárok na doplatok mzdy. Nemajetková ujma bola súdom odôvodnená ako zásah do osobnostných práv žalobcu - najmä práva na ochranu zdravia, rodinného života a voľného času - ktorý sa prejavil v dlhodobom systematickom porušovaní limitu 48-hodinového priemerného pracovného času. Pre priznanie nemajetkovej ujmy nie je potrebné, aby žalobca predložil lekársku dokumentáciu alebo iné dôkazy o priamom poškodení zdravia. Súd môže pri dôkaze o ujme vychádzať z celkovej situácie a predvídateľných dôsledkov nadmerného pracovného zaťaženia, čo v prejednávanom prípade splnené bolo.

39. Z obsahu žaloby, ako aj z jej právneho a skutkového rámca jednoznačne vyplýva, že žalobca uplatňoval nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, nie nárok na skutočnú škodu (vecnú). Žalobca od počiatku tvrdil, že došlo k zásahu do jeho osobnostných práv v dôsledku nesprávnej transpozície smernice 2003/88/ES. Tento zásah kvalifikoval ako ujmu v nemajetkovej rovine, t.j. zásah do práva na súkromný a rodinný život, osobnú pohodu a rovnováhu medzi pracovným a

osobným životom. Výslovne uvádzal, že žiada nemajetkovú ujmu za dlhodobý zásah do jeho osobnej sféry. Tvrdenie žalovaného, že žalobca si v skutočnosti vypočítal vecnú škodu, je účelové a nezodpovedá povahe žaloby. Žalobca výslovne uviedol, že požaduje náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do súkromného a rodinného života, ako aj do práva na zdravie. Kvantifikácia nároku bola odvodená z prepočtu hodín ako nástroj objektivizácie rozsahu ujmy. Súd aplikoval § 11 až 13 OZ a jeho posúdenie plne korešponduje s relevantnou judikatúrou o ochrane osobnosti. Žalobca síce vyčíslil náhradu nemajetkovej ujmy ako rozdiel náhrady za pohotovosť podľa § 122 ods. 2 zákona o HaZZ a sumy, ktorá mu bola za pohotovosť vyplatená, ale zo žaloby jasne vyplýva, že si neuplatňuje skutočnú škodu, ale sa domáha nemajetkovej ujmy spôsobenej porušením práva EÚ členským štátom a sumu, ktorá sa týmto výpočtom určí, považuje za primeranú náhrada za porušenie jeho práv. Použitý výpočet (rozdiel medzi určenou a nariadenou pohotovosťou) slúžil ako pomôcka na ilustráciu rozsahu a intenzity tohto zásahu. Tento model umožnil kvantifikovať dopad narušeného voľného času bez toho, aby súd musel vychádzať z neexistujúcej jednotnej metodiky pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v podobných prípadoch. Ako konštatoval Ústavný súd SR v náleze IV. ÚS 72/2019, rozhodovanie o výške nemajetkovej ujmy má diskrečný charakter, pričom súd musí prihliadať na všetky okolnosti prípadu, bez rigidného matematického algoritmu. Súd pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy nemá pevne stanovený výpočtový vzorec alebo zákonom určené presné sumy (napr. ako pri sadzbách úrokov či tarifách náhrady mzdy). Namiesto toho má súd voľnosť (diskréciu) primerane posúdiť: intenzitu zásahu do práva (napr. ľudskej dôstojnosti, súkromia, osobnosti), dĺžku trvania, rozsah následkov, mieru zneužitia právomoci, osobitné okolnosti prípadu, napr. či bola osoba v zraniteľnej pozícii (pracovný pomer, verejný tlak, choroba), správanie žalovaného a žalobcu. Táto voľnosť nie je svojvoľná - je viazaná princípmi proporcionality, spravodlivosti a odôvodnenia (viď napr. § 13 ods. 2 OZ a § 3 OZ). Mechanický výpočet zákon nepozná a Ústavný súd aj ESĽP ho výslovne odmietajú ako neprimeraný, pretože nezohľadňuje subjektívne dimenzie ujmy (napr. psychickú traumu, spoločenský dopad). Žalobca sám zdôraznil, že nejde o mzdový nárok, ani skutočnú škodu, avšak odkázal na metodológiu, ako k sume dospel z dôvodu odlíšenia a rozsahu zásahu, ktorý je daný aj rozsahom trvania v porovnaní s ostatnými prípadmi obdobných žalôb. Žalobca to uvádza len na podporu svojho argumentu k výške. Výška nemajetkovej ujmy sa odvíja z rozsahu porušenia práv žalobcu.

40. Náhrada nemajetkovej ujmy je viazaná na zásah do osobnostných práv. Pokiaľ súd prvého stupňa pri stanovení sumy vychádzal z rozdielu vo finančnom ohodnotení, urobil tak nie preto, že priznával skutočnú škodu, ale preto, že tento rozdiel reprezentoval mieru obmedzenia voľného času, čím reflektoval kvantitatívny dopad kvalitatívnej ujmy.

41. Odvolací súd považuje za potrebné opakovane zdôrazniť, že výpočty uvedené žalobcom nemožno interpretovať ako výpočet skutočnej škody, ale ako podporný nástroj na ilustráciu intenzity zásahu do jeho práv. Z odôvodnenia súdu prvej inštancie je zrejmé, že nešlo o priznávanie finančného rozdielu medzi rôznymi formami služobnej pohotovosti, ale o zhodnotenie dopadu takéhoto režimu na osobnostné práva žalobcu. Žalobca neformuloval žalobu ako žalobu na náhradu skutočnej škody, ale ako žalobu na náhradu nemajetkovej ujmy, pričom výpočty uvádzal výlučne pre potrebu preukázania rozsahu zásahu a nie ako vecnú škodu. Argumentácia žalovaného je zavádzajúca a neudržateľná, keďže neberie do úvahy povahu pracovného času podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ. Ak je služobná pohotovosť na pracovisku považovaná za pracovný čas v zmysle článku 2 bodu 1 smernice 2003/88/ES, potom akékoľvek znížené odmeňovanie tohto času bez toho, aby bol započítaný do fondu pracovného času, vedie k porušeniu smernice. Takýto prístup, aký obhajuje žalovaný, by viedol k legalizácii praktík, ktoré boli Súdnym dvorom EÚ už viackrát odmietnuté (pozri rozsudky vo veciach Pfeiffer, Jaeger, Fuß, Vorel).

42. Predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi porušením práva únie boli jednoznačne v danom spore splnené, pričom tieto predpoklady vyplývajú z judikatúry SD EÚ, podľa ktorej štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva únie, ak: 1. porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, 2. porušenie práva únie dostatočne závažné a 3. medzi porušením práva únie a členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť s tým, že o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd. Článok 6 písm. b) Smernice priznáva pracovníkom právo na primeraný týždenný pracovný čas vrátane nadčasov rozsahu 48 hodín. Toto ustanovenie Smernice má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom právo, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Ako aj správne konštatoval súd prvej inštancie, ustanovenie článku 6 písm. b) Smernice nebolo

do nášho právneho poriadku transponované správne, pretože umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu vrátane nadčasov presiahol 48 hodín, keď do pracovného času sa v rozpore článkom 2 ods. 1 Smernice žalobcovi nezapočítaval čas služobnej pohotovosti, pričom v konaní bolo jednoznačne preukázané listinnými dôkazmi, ktoré vyhotovil zamestnávateľ žalobcu, že za žalované obdobie dochádzalo k tomu, že priemerný týždenný služobný čas žalobcu presahoval hranicu 48 hodín. Porušenie článku 6 písm. b) Smernice vo vzťahu k žalobcovi je potrebné považovať za dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy únie, ktorá, pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času, neponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou SD EÚ.

43. Podľa žalovaného k zásahu do práva žalobcu nedošlo vo všetkých referenčných obdobiach. Tento názor nie je v súlade s povahou článku 6 písm. b), ktorý operuje s priemerným týždenným časom v referenčnom období. V tejto veci súd zvolil metodologicky správny prístup - hodnotil celkové množstvo hodín odpracovaných počas definovaného obdobia, čo je v súlade so smernicou a judikatúrou SD EÚ. Žalobca konkrétne identifikoval obdobia a počty hodín, počas ktorých došlo k prekročeniu priemerného 48-hodinového týždenného pracovného času v dôsledku započítavania služobných pohotovostí. Výpočet predložil formou tabuľky. Následne opísal, akým spôsobom mu opakovane dochádzalo k zásahom do jeho práva na zdravie a práva na súkromný a rodinný život, keďže nemohol plnohodnotne využívať svoj voľný čas na oddych a rodinné aktivity. V tomto smere odkázal aj na článok 40 a článok 19 ods. 2 Ústavy SR. Súd prvej inštancie považoval dané argumenty za relevantné a odvolací súd sa v kontexte daného sporu s jeho závermi stotožňuje.

44. Odvolací súd zdôrazňuje, že Zákon o HaZZ nestanovil maximálny priemerný týždenný pracovný čas ani referenčné obdobie, za ktoré sa má priemer vypočítavať. Obdobie, na ktoré sa rozvrhuje pracovný čas a obdobie, za ktoré sa vypočítava priemerný týždenný pracovný čas sú odlišné inštitúty, môžu sa zhodovať a nemusia. V prípade nestanovenia limitu maximálneho priemerného týždenného pracovného času pre príslušníkov HaZZ a referenčného obdobia, za ktorý sa priemer má vypočítavať, čl. 6 písm. b) smernice č. 2003/88/ES (s priamym účinkom) priznáva príslušníkom HaZZ právo, aby ich služobný čas (vrátane služobnej pohotovosti a nadčasov) pre každé obdobie siedmich dní neprekročil 48 h. Z vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že žalobcovi bol v žalovanom období rozvrhovaný služobný čas nerovnomerne v súlade s pravidlami stanovenými zákonom o HaZZ, v žalovanom období sa opakovane stávalo, že odpracoval obdobia siedmich dní, v ktorých jeho služobný čas (vrátane služobnej pohotovosti a nadčasov) prekročil 48 h. Je potrebné vychádzať z počtu hodín, ktoré žalobca skutočne odpracoval, nie z fondu pracovného času, čo je len plánovaný čas, ktorý by mal byť v danom mesiaci odpracovaný. Súčet odpracovaných hodín (vrátane služobnej pohotovosti a práce nadčas), ktoré boli odpracované žalobcom v rozpore so smernicou č. 2003/88/SE (spočítanie odpracovaného času, ktorý v rámci každých 7 dní presahoval 48 hodín), predstavuje u žalobcu za žalované obdobie (1/2021 - 12/2023) celkom 2 173,91 hodín služobnej pohotovosti (určenej a nadriadenej služobnej pohotovosti). Tieto neboli započítané do fondu pracovného (služobného) času. Zásah do osobnosti žalobcu je spôsobený tým, že tento v rozhodnom období opakovane pracoval viac ako 48 hodín priemerne, a to v rozpore s článkom 6 písm. b) Smernice v spojení s článkom 2 ods. 1 smernice, kedy mu odpracované hodiny služobnej pohotovosti neboli započítané do odpracovaného času. Ide o preukázaný zásah do osobnosti žalobcu, a to konkrétne do jeho práva na ochranu zdravia ako aj práva na súkromný a rodinný život, keďže v skutočnosti musel byť k dispozícii na pracovisku, pričom odpracoval viac, ako bol povinný podľa Smernice, a to predovšetkým na úkor svojej rodiny, kedy s touto nemohol tráviť spoločný čas. Nakoľko dochádzalo k prekračovaniu pracovného času, musel v rámci svojho voľna viac odpočívať a menej sa venoval rodine, sebe a svojim záujmom. Súd vyhodnotil výpoveď žalobcu ako dostatočne presvedčivú a preukazujúcu vznik ujmy. V tomto smere rozhodnutie náležite a presvedčivo odôvodnil prihliadnuc aj na konkrétnu ujmu.

45. Účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času podľa Smernice 2003/88/ES je zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie. Pokiaľ súčasne došlo k zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), pretože musel reálne odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle Smernice 2003/88/ES a na úkor svojich blízkych musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojim najbližším, rodine, priateľom, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením, došlo k zásahu

do práv osobnostných práv žalobcu. Pokiaľ ide o rozsah náhrady škody spôsobenej porušením práva Únie jednotlivcovi, táto má byť primeraná, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu únio vých práv. Vo svojom rozsudku vo veci C-46/93, Brasserie du Pech, (bod 82) ESD zdôraznil, že vnútroštátny súd sa v konaní o náhradu škody musí osobitne ubezpečiť, že zvolený spôsob náhrady škody je v súlade so zásadou rovnocennosti (ekvivalencie), ktorú treba posúdiť s prihliadnutím na náhrady škody poskytované vnútroštátnymi súdmi v rámci sťažností alebo podobných žalôb opierajúcich sa o vnútroštátne právo (bod 95 citovaného rozsudku ESD). Každý člensky štát vo vzťahu k nárokom na náhradu škody, ktoré majú základ v práve Únie napraviť následky spôsobenej škody podľa vnútroštátneho práva upravujúceho zodpovednosť za spôsobenú škodu pričom podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách nesmú byť menej výhodné ako podmienky tykajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov nápravy (zásada rovnocennosti) a nemôžu byť upravené tak aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady pred vnútroštátnymi súdmi (zásada efektivity) (Rozsudok ESD C-524/04,Test Claimant, bod 123).

46. Na doplnenie odvolací sú uvádza, že smernica umožňuje členským štátom ustanoviť pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie, nepresahujúce štyri mesiace. Na to, aby sa takéto ustanovenie mohlo uplatňovať, bolo nevyhnutné, aby bolo prevzaté do právneho poriadku Slovenskej republiky. Zo zákona č. 315/2001 Z. z. nevyplýva, že by SR uvedené ustanovenie ako aj ustanovenie čl. 6 písm. b) Smernice prevzala do vnútroštátneho poriadku, a teda, že by maximálny týždenný pracovný čas bolo možné dodržiavať a skúmať v rámci referenčného obdobia 4 mesiacov, resp. za splnenia smernicou stanovených podmienok, aj v dlhšom období. Keďže Slovenská republika neprevzala v žiadnom svojom ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. ani inom zákone, upravujúcom právne postavenie príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, články smernice o stanovení maximálneho týždenného pracovného času, nemožno konštatovať ani to, že by prevzala, resp. že by do právneho poriadku SR boli transponované ustanovenia smernice o možnosti určenia referenčného obdobia, v ktorom by sa maximálny týždenný pracovný čas posudzoval. Ustanovenia § 86 zákona č. 315/2001 Z. z. sa týkajú nerovnomerného rozvrhnutia služobného času, avšak uvedené nesúvisí s maximálnym obmedzením týždenného pracovného času podľa smernice.

47. Odvolací súd považuje za korektné, že súd prvej inštancie vychádzal z orientačných sadzieb pri výpočte nemajetkovej ujmy za každú hodinu pohotovosti nad zákonný limit. Takýto postup nie je v rozpore s ustálenou judikatúrou, pokiaľ je výpočet len prostriedkom určenia rozsahu zásahu.

48. Odvolací súd sa osobitne zaoberal námietkou žalovaného smerujúcou k potrebe vyhodnocovať, či v danom prípade skutočne dochádzalo k prekračovaniu maximálneho týždenného pracovného času nad rámec 48 hodín, pričom žalovaný poukazoval na absenciu analýzy „referenčných období“ v zmysle článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES.

49. Podľa uvedeného článku maximálny týždenný pracovný čas nesmie v priemere presiahnuť 48 hodín v rámci referenčného obdobia, ktoré môže členský štát určiť - najviac však na štyri mesiace, s možnosťou predĺženia v niektorých výnimočných prípadoch. Podľa článku 16 písm. b) smernice je štandardným referenčným obdobím obdobie štyroch mesiacov, pokiaľ vnútroštátna úprava neustanovuje inak.

50. Slovenský právny poriadok výslovne nestanovuje referenčné obdobie pre príslušníkov HaZZ. Zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore neobsahuje žiadnu osobitnú právnu úpravu týkajúcu sa referenčných období pre účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času. Rovnako to nevyplýva ani zo zákona č. 73/1998 Z. z., ani zo všeobecného právneho predpisu o verejnej službe.

51. Za tejto situácie je potrebné vychádzať priamo z pravidiel uvedených v smernici 2003/88/ES, konkrétne z článku 16 písm. b), podľa ktorého je štandardným referenčným obdobím štvormesačný úsek, ak vnútroštátna právna úprava neustanoví inak.

52. Referenčné obdobie nemožno uplatňovať mechanicky - rozhoduje celkový pracovný režim. Judikatúra Súdneho dvora EÚ uvádza, že referenčné obdobie nemôže slúžiť ako nástroj na legalizáciu systematického preťažovania pracovníkov, pokiaľ pracovný režim v dlhodobom horizonte pravidelne vedie k prekračovaniu maximálneho týždenného fondu. Referenčné obdobie je výpočtovým rámcom, ale nesmie ospravedlňovať porušovanie základného cieľa smernice - ochranu zdravia pracovníkov. Odvolací súd odkazuje napr. na Relevantné rozhodnutie: C-55/18 - Federación de Servicios

de Comisiones Obreras (CCOO) v. Deutsche Bank SAE. Súdny dvor zdôraznil, že členské štáty musia zabezpečiť systém evidencie pracovného času, aby sa dalo overiť dodržiavanie maximálneho týždenného pracovného času. Cieľom smernice je ochrana zdravia a bezpečnosti pracovníkov, a preto referenčné obdobie nesmie byť zneužité na systematické prekračovanie limitov.

53. Na doplnenie odvolací súd uvádza aj ďalšie súvisiace prípady Relevantné prípady Súdneho dvora EÚ k preťažovaniu pracovníkov a prekračovaniu týždenného pracovného času, napr. C-477/21 - IH v. MÁV-START Vasúti Személyszállító Zrt, kde sa súd zaoberal otázkou, či sa má denný odpočinok poskytnúť aj v rámci týždenného odpočinku. Potvrdil, že pracovník má nárok na denný aj týždenný odpočinok, čím sa posilnila ochrana zdravia.

54. V prípade C-306/16 - Maio Marques da Rosa súd potvrdil, že týždenný odpočinok môže byť poskytnutý kedykoľvek počas sedemdňového obdobia, ale nesmie byť zneužitý na obchádzanie limitov.

55. Smernica 2003/88/ES stanovuje, že priemerný týždenný pracovný čas nesmie presiahnuť 48 hodín vrátane nadčasov. Referenčné obdobie slúži len ako výpočtový rámec, nie ako nástroj na ospravedlnenie systematického preťažovania. Súdna prax jasne ukazuje, že zamestnávatelia musia viesť presnú evidenciu pracovného času, prekračovanie limitov v dlhodobom horizonte je porušením práva EÚ a ochrana zdravia pracovníkov má prednosť pred ekonomickými záujmami.

56. Odvolací súd preto konštatuje, že aj keby boli hodiny rozpočítané v rámci teoretického referenčného rámca, skutočnosť, že žalobca v období takmer troch rokov opakovane a systematicky presahoval limit 48 hodín týždenne (vrátane služobnej pohotovosti na pracovisku), zakladá porušenie článku 6 písm. b) smernice.

57. V súhrne odvolací súd zdôrazňuje že v prípade C-518/15 - Rudy Matzak v. Ville de Nivelles súd rozhodol, že stand-by čas doma, ak je pracovník povinný byť pripravený zasiahnuť do 8 minút, sa považuje za pracovný čas, dôležité je, že obmedzenie osobného času pracovníka má zásadný vplyv na jeho zdravie, a preto sa musí započítať do pracovného času.

58. Vo veci C-55/18 - CCOO v. Deutsche Bank súd potvrdil, že členské štáty musia zabezpečiť systém evidencie pracovného času, aby sa dalo overiť dodržiavanie limitov. Cieľom nie je len výpočet priemeru, ale zabránenie systematickému preťažovaniu.

59. Referenčné obdobie (napr. mesiac) slúži len na výpočet priemeru, ale nesmie ospravedlniť extrémne výkyvy, ako napr. 72 hodín práce v priebehu 3 dní. Zdravie a bezpečnosť majú prednosť pred flexibilitou výpočtu. Systém práce hasičov, ak vedie k pravidelnému vyčerpaniu, je v rozpore so smernicou 2003/88/ES. Derogácie pre záchranné služby sú možné, ale len za podmienky kompenzačného odpočinku a dodržania zásad ochrany zdravia. Z rozhodnutí SDEÚ vyplýva, že referenčné obdobie musí byť aktívne riadené štátom - nie spätne ospravedlňované.

60. Podľa rozsudku vo veci C-243/09, Fuß, členský štát má aktívnu povinnosť zabezpečiť dodržiavanie maximálneho pracovného času v rámci definovaného referenčného obdobia. Nie je prípustné, aby sa až spätne, v rámci súdneho sporu, konštruovali referenčné rámce, ktoré by spätne ospravedlňovali objektívne prekročenia povoleného časového rozsahu.

61. Žalovaný v konaní nepreukázal existenciu riadne definovaných a vedených referenčných období, v ktorých by bolo preukázané, že priemerný týždenný pracovný čas žalobcu neprekračoval 48 hodín. Naopak, výstupy zo SAP a ďalšie dôkazy preukazujú, že celkové zaťaženie žalobcu (vrátane nezapočítaných hodín pohotovosti) viedlo k chronickému prekročeniu tohto limitu počas celého rozhodného obdobia.

62. Preukázaný skutkový stav postačuje na konštatovanie porušenia smernice bez potreby matematickej analýzy jednotlivých mesiacov. Odvolací súd považuje za zistené, že žalobca počas rozhodného obdobia vykonal 2 173,91 hodín služobnej pohotovosti - všetky v priestoroch pracoviska. Tento objem predstavuje približne 18 hodín pohotovosti týždenne počas celého obdobia, pričom bežná týždenná

služba žalobcu bola 48 hodín. Súčet týchto hodín teda jasne presahuje maximálny povolený rozsah, a to v trvalom a opakovanom režime.

63. Za tejto situácie nie je potrebné, aby sa súd uchýlil ku konkrétnej tabuľkovej rekonštrukcii každého jedného štvormesačného referenčného rámca - porušenie práva EÚ je zrejmé z kontextu a objemu dôkazov.

64. Žalovaný v konaní nepreukázal, že by referenčné obdobia v zmysle smernice 2003/88/ES vôbec existovali, boli evidované a riadne vyhodnocované, nevyvrátil, že žalobca bol systematicky vystavený výkonu činnosti presahujúcej 48 hodín týždenne vrátane fyzickej prítomnosti na pracovisku počas pohotovosti. Odvolací súd preto uzatvára, že článok 6 písm. b) smernice bol porušený bez ohľadu na formálnu absenciu výpočtu priemerných hodín za každé štvormesačné obdobie. Zákonom chránené právo žalobcu na zdravie a rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom bolo nepochybne porušené, čo zakladá dôvodnosť priznaného nároku.

65. Odvolací súd sa zaoberal aj otázkou primeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 6.907,79 EUR. Túto považuje za dôvodnú, proporcionálnu a plne zodpovedajúcu závažnosti a trvaniu zásahu do práv žalobcu.

66. Súd považuje za obzvlášť dôležité poukázať na špecifikum výkonu služby príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, ktorí vykonávajú fyzicky a psychicky náročnú činnosť v prostredí, kde únava, narušenie spánkového režimu či nedostatočná regenerácia môžu viesť nielen k poškodeniu zdravia samotného hasiča, ale aj k bezprostrednému ohrozeniu života, zdravia alebo majetku iných osôb, vrátane jeho kolegov, zasahujúcich zložiek či občanov. Z praxe je známe, že hasič často vykonáva pohotovosť po niekoľkohodinovej zmene, bez možnosti odísť z pracoviska, regenerovať, odpočívať alebo tráviť čas s rodinou. Tento režim, ak sa systematicky opakuje, spôsobuje chronickú únavu, narúša cirkadiánny rytmus, znižuje reakčný čas, zvyšuje riziko pracovných úrazov a môže viesť k psychickému vyčerpaniu až vyhoreniu.

67. Tieto dopady nie sú len hypotetické. Ako uviedol Súdny dvor EÚ napr. v rozsudku C-243/09 Fuß, smernica 2003/88/ES má primárne ochrannú funkciu: jej cieľom je chrániť pracovníkov pred „rizikami, ktoré predstavuje nadmerná únava, fyzické a duševné vyčerpanie“. Nedodržanie týchto požiadaviek teda ohrozuje nielen individuálne zdravie, ale aj celkovú bezpečnosť výkonu služby. Odvolací súd preto v zhode so svojimi rozhodnutiami sp. zn. 15Co/7/2025 a 15Co/90/2024 uvádza, že výška priznanej náhrady zohľadňuje viacero kvalitatívnych aspektov ujmy: dĺžku a intenzitu porušenia (viac než 2 121 hodín nezapočítaného pracovného času), špecifikum povolania so zvýšeným rizikom, opakované obmedzenie práva na odpočinok a súkromný život, dlhodobý stres a absenciu primeranej regenerácie.

68. Zvolená výška náhrady, vypočítaná na základe 50 % funkčného platu za každú hodinu pohotovosti, nepredstavuje mechanický mzdový výpočet, ale primeraný nástroj kvantifikácie zásahu, ktorý súdy bežne využívajú pri určovaní rozsahu nemajetkovej ujmy, ak má zásah trvalý a objektívne merateľný rozsah. Takéto riešenie je v súlade aj so zásadou efektívnej ochrany práv vyplývajúcich z práva EÚ (principle of effective judicial protection), ako aj s princípom proporcionality.

69. Odvolací súd na záver uvádza, že má vedomosť o rozhodovacej činnosti, či už okresných súdov, ako aj súdov odvolacích, pričom táto rozhodovacia činnosť v jednotlivých prípadoch (obdobných, ako prípad v tejto veci) je rozličná, keď niektoré rozhodnutia, či už okresných súdov, resp. odvolacích súdov sa stotožňujú s výškou nemajetkovej ujmy, ktorá je odvodzovaná od počtu hodín pracovnej pohotovosti, ktorá nie je započítaná do pracovného času za situácie, že zároveň nebol rešpektovaný článok 6 písm. b) Smernice č. 2003/88/ES (ako v tejto veci). Niektoré súdy pri úvahe o výške nemajetkovej ujmy vychádzajú zo skutočnosti, koľko hodín pracovnej pohotovosti, ktorá bezprostredne nadväzovala na pracovný čas hasiča, bolo v rozhodnom období nad rozsahom 48 hodín. Niektoré súdy výšku nemajetkovej ujmy priznávajú na základe voľnej úvahy, neberúc do úvahy ani počet odpracovaných hodín pracovnej pohotovosti, ktorý sa nezapočítava do pracovného času hasiča, resp. ktorý presahuje hranicu 48 hodín pracovného času v týždni. Základnou požiadavkou pri ustálení výšky nemajetkovej ujmy je zásada jej primeranosti k okolnostiam a následkom (intenzite) nezákonného zásahu do sféry poškodenej osoby, pričom neexistuje paušálny vzorec výpočtu, resp. vyčíslenia nemajetkovej ujmy (nie je objektívne kvantifikovateľná), a preto sa spôsobu ustálenia výšky

nemajetkovej ujmy odvíja od konkrétnej povahy posudzovaného prípadu. V predmetnej veci išlo o zásah do osobnosti žalobcu spôsobený porušením maximálneho limitu týždenného pracovného času, keď do pracovného času, resp. služobného času žalobcu, neboli zahrnuté hodiny ním odpracovanej určenej a nariadenej pracovnej pohotovosti. Za posudzovaného stavu je tak podľa názoru odvolacieho súdu spôsob výpočtu ujmy žalobcom logický a zákonne udržateľný, ktorý priamo a primerane reflektuje na nezákonnosť zásahu do jeho práv. Odvolací súd teda uzatvára, že súd prvej inštancie pri rozhodovaní o žalobcom uplatnenom nároku, ktorým sa domáhal náhrady nemajetkovej ujmy, správne prihliadol na charakter a trvanie zásahu, ktorým zásahom boli porušené aj osobnostné práva na súkromný a rodinný život garantované článkom 19 ods. 2 Ústavy SR, ako aj článkom 36 ods. 1 písm. c), d), e) Ústavy SR, podľa ktorého zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci (písm. c/) , najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času (písm. d/), primeraný odpočinok po práci (písm. e/). Odvolací súd uvádza, že je potrebné prihliadnuť na to, že právo na odpočinok u žalobcu je permanentne niekoľko rokov porušované, pričom žalobca plní v spoločnosti zodpovedné úlohy, ktoré od neho vyžadujú vysoké nasadenie. O to viac je dôležité, aby mal možnosť po práci si aj odpočinúť a venovať sa svojim záľubám, rodine, resp. vykonávaniu aktivít podľa vlastného uváženia, pričom takýto odpočinok nemôže dosiahnuť v prípade nariadenej pracovnej pohotovosti, počas ktorej je povinný zdržiavať sa na pracovisku. Berúc do úvahy všetko už vyššie uvedené, odvolací súd dospel k názoru, že úvahu okresného súdu, keď výšku nemajetkovej ujmy odvodzoval od počtu hodín pracovnej pohotovosti, ktorá mu nebola započítaná do pracovného času, možno považovať za legitímnu a s prihliadnutím na rozsah zásahu, trvanie zásahu a nemožnosť žalobcu odstrániť pretrvávajúci zásah, ktorý je spôsobený neprebratím, resp. nesprávnym prebratím únijného práva do Slovenskej republiky, za čo v plnom rozsahu zodpovedá štát, t.j. žalovaný, považoval rozsudok okresného súdu v časti priznanej náhrady za vecne správny, a preto ho potvrdil.

70. Súd prvej inštancie rozhodol správne aj v časti trov konania pri právnej aplikácii ust. § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP. Keďže žalobca bol v konaní plne úspešný, súd prvej inštancie správne uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pričom výška týchto trov bude určená osobitným uznesením súdu prvej inštancie postupom v zmysle § 262 ods. 2 CSP.

71. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP (ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie) v nadväznosti na § 255 ods. 1 CSP (súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci) a žalobcovi ako úspešnej strane v odvolacom konaní tak priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník v zmysle § 262 ods. 2 CSP.

72. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov členov senátu 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).
Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak
a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).
Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,
a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. CSP)
Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).
Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak
a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).
Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).
Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).
Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).
Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).
Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).
Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).
Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).
V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).
Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,
a) ktorému súdu je určené,
b) kto ho robí,
c) ktorej veci sa týka,
d) čo sa ním sleduje a
e) podpis.
(§ 127 ods. 1 CSP)
Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 CSP).
Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z.).
Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).
Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je
a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).
Ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie vád neodstráni vady, následkom neodstránenia vád dovolania je odmietnutie dovolania.